

عظیمی شوشتری، عباسعلی، ۱۳۴۳.	مؤلف
آشنایی با نظام جمهوری اسلامی / نویسنده عباسعلی عظیمی.	عنوان و نام پدیدآور:
تهیه‌کننده پژوهشکده تحقیقات اسلامی.	موضوع:
تهیه پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۰.	مشخصات نشر:
۱۶۰ ص.	مشخصات ظاهری:
۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۰۹۸-۴	شابک:
۲۶۰۰۰ ریال	وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
حقوق اساسی - ایران	موضوع:
ولایت فقه	موضوع:
ایران - قانون اساسی (جمهوری اسلامی)	موضوع:
ایران - تاریخ	موضوع:
پژوهشکده تحقیقات اسلامی	شناسه افزوده:
پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت	شناسه افزوده:
۱۳۹۰ / ۶۶۱۵ / ۵ / ۱۳۶۸ / ۵ / ۶۶۲۰۶۲ KMH	رده‌بندی کنگره:
۳۴۲/۵۵۰۲۳	رده‌بندی دیویی:
۲۵۰۲۳۳۳	شماره کتابشناسی ملی:

آشنایی با نظام جمهوری اسلامی

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

www.ketab.ir

آشنایی با نظام جمهوری اسلامی

تهیه کننده: پژوهشکده تحقیقات اسلامی • نویسنده:
عباسعلی عظیمی • ویرایش: قدرت الله فرقانی
صفحه آرا: علی نصیر محمدی • چاپ: سپهر
نوبت چاپ: اول • تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۰
• شمارگان: ۳۰۰۰ • قیمت: ۲۶۰۰ تومان
• شابک: ۴ - ۹۸ - ۲۴۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱
تلفکس: ۷۷۳۰۷۳۵ - ۲۵۱۰۰ - همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷
صندوق پستی: ۶۴۱ - ۳۷۱۸۵ ofogh.net E.mail: tooba@

فهرست مطالب

۷		مقدمه
۹		فصل اول: قانون اساسی
۹		تعریف
۹		ویژگی ها
۱۲		پیشینه تاریخی
۱۴		انواع قانونی اساسی
۱۵		ویژگی های کلی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۹		فصل دوم: اصول کلی نظام جمهوری اسلامی ایران
۱۹		حاکمیت
۲۲		پایه های اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران
۲۵		زبان و خط رسمی
۲۶		مبدأ تاریخ رسمی کشور
۲۶		پرچم
۲۷		وظایف کلی دولت
۳۱		فصل سوم: مردم سالاری دینی
۳۱		مفهوم مردم سالاری دینی
۳۴		مبانی مشروعیت حکومت در مردم سالاری دینی
۳۵		ویژگی های نظام مبتنی بر مردم سالاری دینی
۴۴		مقایسه مردم سالاری دینی با مردم سالاری غیر دینی
۴۷		فصل چهارم: حقوق و آزادی های اساسی مردم
۴۸		حقوق و آزادی های فردی
۵۶		حقوق و آزادی های اجتماعی
۶۰		حقوق جامعه

۶۷	فصل پنجم: رهبری در قانون اساسی
۶۷	اهمیت رهبری در جامعه
۶۹	انتخاب رهبر
۷۱	شرایط و صفات رهبری
۷۵	وظایف و اختیارات رهبر
۸۱	برکناری رهبر
۸۳	فصل ششم: ریاست جمهوری
۸۳	انتخاب رئیس جمهور
۸۸	مدت ریاست جمهوری و پایان آن
۸۹	مسئولیت‌های رئیس جمهور
۹۴	همکاران رئیس جمهور
۹۹	فصل هفتم: مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان
۹۹	مجلس شورای اسلامی
۱۱۷	شورای نگهبان
۱۲۵	فصل هشتم: قوه قضاییه
۱۲۶	استقلال قوه قضاییه
۱۲۷	رئیس قوه قضاییه
۱۲۸	وظایف و اختیارات قوه قضاییه
۱۳۲	دادگاهها
۱۳۹	فصل نهم: سایر نهادها، ارگانها و سازمانها
۱۳۹	الف. مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۴۲	ب. مجلس خبرگان رهبری
۱۴۶	شوراها
۱۴۹	شورای عالی امنیت ملی
۱۵۱	ه. نیروهای مسلح
۱۵۷	و. شورای بازنگری در قانون اساسی
۱۵۹	فهرست منابع

مقدمه

نظام جمهوری اسلامی ایران پس از دهها سال مبارزه پیگیر ملت مسلمان ایران به رهبری امام خمینی (ره) پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷، در دوازدهم فروردین ساله ۱۳۵۸ پایه گذاری شد. این نظام در واقع نتیجه تفکر سیاسی و طرح حکومت اسلامی است که امام خمینی (ره) با استنباط از منابع فقه اسلامی استخراج و با پشتوانه فقهی عظیم به جهانیان عرضه کرد و مورد استقبال و پذیرش مردم ایران واقع شد. در مقدمه قانون اساسی در این باره آمده است:

طرح حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه که در اوج خفقان و اختناق رژیم استبدادی از سوی امام خمینی ارائه شد انگیزه مشخص و منسجم نوینی را مسلمان ایجاد نمود و راه اصیل مبارزه مکتبی اسلام را گشود که مبارزان مسلمان و متعهد را در داخل و خارج کشور فشرده تر ساخت.

این نظام از یک سو محتوا و مبانی را از شرع مقدس برگرفت و قوانین اسلام را برای اولین بار پس از حکومت پیامبر گرامی اسلام (ص) و امام علی (ع) در شکل فراگیر بر همه ارکان و ساختار و روابط درونی خود حاکم ساخت و از سوی دیگر با بهره گیری از تجارب بشری در شکل و ساختار، نظام منحصر به فردی را پایه گذاری کرد که با هیچ یک از نظام هایی که تا قبل از این به نام اسلام تشکیل شده بودند شباهت نداشت. در عین حال تفاوت های عمده ای نیز با نظام های

مبتنی بر لیبرال دموکراسی داشت این نظام در حقیقت مظهر مردم سالاری دینی محسوب می شود.

تازگی و منحصر به فرد بودن جمهوری اسلامی و ناتوانی در درک مفاهیم بنیادین و پایه ای آن برای بسیاری از افراد سبب شده که مسائلی چون نوع حاکمیت در جمهوری اسلامی، رابطه حاکمیت مردم با حاکمیت الهی و مبانی مشروعیت نظام مورد بحث و مناقشه احزاب و گروه های سیاسی قرار گیرد و هر کدام بر اساس برداشت خود، عملکردها و راهبردهای خود را توجیه کنند.

چنین شرایط و اوضاعی و احوالی آشنایی با نظام جمهوری اسلامی ایران را در ابعاد زیر برای هر فرد ایرانی به ویژه فرهیختگان جامعه ضروری می سازد:

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی به عنوان سند بنیادین این نظام؛
 ۲. اصول کلی و اساسی ای که زیربنای نظام جمهوری اسلامی را تشکیل داده و باید مبنای هر تفسیر و برداشتی از سایر اصول و ساختارها قرار گیرند؛
 ۳. ماهیت و ویژگی های مردم سالاری دینی؛
 ۴. حقوق و آزادی های ملت؛
 ۵. رهبری؛
 ۶. قوای سه گانه و روابط میان آنها؛
 ۷. سایر ارکان و نهادهای تأثیرگذار در نظام جمهوری اسلامی.
- آشنایی با موارد فوق، نگاهی کلی و جامع و در عین حال پیشنی دقیق و مبتنی بر قانون اساسی به فرد می دهد که می تواند به تحلیل واقع بینانه حوادث سیاسی جامعه پرداخته و مسیر مبتنی بر مقتضیات نظام جمهوری اسلامی را تشخیص دهد. همچنین اقدامات و دیدگاه های افراد و گروه ها را در ترازوی ارزیابی خود قرار دهد و آنها را با قانون اساسی و مصالح و منافع جمهوری اسلامی به دور از هر گونه حب و بغض تطبیق دهد.